

Τα χαρακτηριστικά του κηρύγματος του Λούθηρου (Δήμητρα Κούκουρα, Καθηγήτρια Ομιλητικής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=161075>]

α) Τα χαρακτηριστικά του κηρύγματός του

Κήρυττε 3-4 φορές την εβδομάδα στη Βιττεμβέργη και όχι σπάνια έκανε και 4 κηρύγματα μέσα σε μία ημέρα, επί τα ίχνη του Αυγουστίνου και του Αμβροσίου Μεδιολάνων. Ακολουθούσε τη lectio continua και η ομιλητική του δραστηριότητα υπολογίζεται περί τα 4000 κηρύγματα, από τα οποία έχουν διασωθεί περίπου 2300[34]. Στον άμβωνα είχε μαζί του σύντομα σχεδιαγράμματα, τα λεγόμενα Konzepten, που ακολουθούσε στο προφορικό του κήρυγμα. Οι σημειώσεις του αυτές δεν διασώζονται. Ανευρίσκονται μόνον τα κηρύγματα που κατέγραψαν ταχυγράφοι φίλοι του, χωρίς πολλές φορές να συμπίπτουν μεταξύ τους, παρόλο που προέρχονται από το ίδιο κήρυγμα. Ο ίδιος εξέδωσε ορισμένα δικά του και εξέδωσε ένα Ομιλιάριο (Postile) για τους ράθυμους περί το κήρυγμα κληρικούς. Εγχειρίδιο Ομιλητικής δεν συνέγραψε, αλλά έδιδε στους φοιτητές πρακτικές

οδηγίες: να επικεντρώνονται σε ένα στίχο του παραθέματος και να διδάσκουν με απλότητα και σαφήνεια τί θέλει να πει ο Θεός. Τους απέτρεπε από το εξεζητημένο αυτάρεσκο ύφος που επεδίωκαν ορισμένοι για να γίνουν αρεστοί σε λιγοστούς σπουδαίους της Βιττεμβέργης.

Άλλωστε οι μορφωμένοι σπάνια συναριθμούνταν στο εκκλησίασμα, ενώ οι αναλφάβητοι και οι απλοϊκοί ήταν πολυπληθέστατοι. Ο ίδιος αποβλέπει προς αυτούς, αλλά ως εγκρατής θεολόγος, βαθύς γνώστης της Βιβλικής και της Συστηματικής Θεολογίας[35] δεν δίσταζε να προκαλέσει τους λόγιους να τον ακούσουν στις παραδόσεις του στο πανεπιστήμιο, όπου ήταν πρόθυμος για οποιαδήποτε *disputatio*. Στον άμβωνα η επιδίωξή του ήταν ο Λόγος του Θεού να γίνει κατανοητός στους απλούς ανθρώπους, οι οποίοι αποτελούσαν και το ακροατήριο του Ιησού στην εποχή του, με τη χρήση της γερμανικής γλώσσας και με οικείες προς αυτούς εικόνες και παραστάσεις. Γι' αυτόν τον λόγο απέρριψε το θεματικό κήρυγμα (*sermo modernus*) που πραγματευόταν ένα δογματικό θέμα (*disputatio*) και στηρίχτηκε στο ίδιο το βιβλικό κείμενο, οδηγώντας τους ακροατές του στη σημασία που κρύβει η κάθε του λέξη. Επέστρεψε στην ερμηνευτική ομιλία (*homilia antiqua*) της πρώτης χριστιανικής χιλιετίας, χωρίς όμως να επιδίδεται στον λεπτομερή ερμηνευτικό σχολιασμό όλων των λέξεων μιας περικοπής, αλλά σε μία πρότασή της[36] που ο ίδιος επέλεγε. Πρώτο μέλημά του ήταν η κατανόηση του περιεχομένου της στη Γερμανική γλώσσα και το επόμενο η αναζήτηση του νοήματος που κρύβεται πίσω από τις γραμμές (*sensus*), όπως ο πυρήνας του

καρυδιού περιβάλλεται μέσα σ' ένα σκληρό κέλυφος. Η αλληγορική μέθοδος εγκαταλείφτηκε και υιοθετήθηκε η φιλολογική προσέγγιση του κειμένου. Η μέριμνά του δεν ήταν να εντυπωσιάσει το εκκλησίασμα με το κήρυγμα, αλλά να το οδηγήσει στην κατανόηση του βιβλικού κειμένου και του μηνύματός του.

Η βασική του αρχή για το κήρυγμα είναι σαφής: *praedicatio verbi Dei est verbum Dei*[37]. Το κήρυγμα είναι το έργο του Κυρίου Ιησού Χριστού, ο οποίος ενεργεί μέσα και διαμέσου του Λόγου του. Ο Κύριος εμπιστεύεται τον Λόγο του στους υπηρέτες του, ώστε και οι ίδιοι να γίνουν το στόμα του. Με αυτόν τον τρόπο και οι σωστοί κήρυκες κηρύσσουν την αλήθεια και οι ακροατές που τον προσλαμβάνουν ανακουφίζονται από το βάρος της αμαρτίας. Όταν ο Χριστός κηρύττεται, όπως τον παρουσίασαν οι Προφήτες και οι Απόστολοι, τότε δεν ομιλεί ο κήρυκας αλλά ο ίδιος ο Θεός: «οι κήρυκες δεν έχουν κανένα άλλο καθήκον από το να κηρύττουν τον λαμπρό ήλιο. Αυτό οφείλουν να κάνουν, αλλιώς να σιωπούν»[38]. Ο κήρυκας γίνεται η ζωντανή φωνή του Θεού (*in* *vo* *x Dei*), εφόσον με το κήρυγμα του Ευαγγελίου το Πνεύμα το Άγιο προσεγγίζει τον λαό του Θεού. Το Πνεύμα ενεργεί μέσα στον κήρυκα δια της χειροτονίας και τον καθιστά άγιο[39]. Ως εκ τούτου δεν είναι φευγαλέα λόγια, όπως μερικοί ανιαροί και κακόβουλοι σύγχρονοί του σχολίαζαν, αλλά η εμπειρία του Βαπτίσματος, του Μυστηρίου, του προφορικού Λόγου, την οποία, όπως ο ίδιος σημειώνει, αν την είχαν οι επικριτές του, θα κρατούσαν το στόμα τους κλειστό[40]. Παρόλα αυτά, και οι κήρυκες μπορεί να καταδυναστεύουν τον κόσμο, όταν δεν είναι αγαθοί αγωγοί της φωνής του Θεού και τότε η σιωπή είναι προτιμότερη.

Ως προς την επιλογή των βιβλικών χωρίων που ερμήνευσε στους συγχρόνους του, συχνά έχει ασκηθεί κριτική ότι προέρχονται από τον Απ. Παύλο, εφόσον οι Επιστολές προς Ρωμαίους και Γαλάτας εξυπηρετούν τη διδασκαλία του για τον Σταυρό του Κυρίου και τη δικαίωση εκ πίστεως και όχι εξ έργων. Οι μελετητές όμως του έργου του, που έχει διασωθεί περίπου κατά τα 3/5, απαριθμούν 30 κηρύγματα στην προς Ρωμαίους, πάνω από 1000 στους Συνοπτικούς και αρκετές εκατοντάδες στον Ιωάννη. Το έτος 1531-32 δαπάνησε περίπου έναν ολόκληρο χρόνο για τα κεφάλαια 6,7,8 του κατά Ιωάννην, σε σχέση με τον χρόνο που αφιέρωσε για την προς Ρωμαίους σε όλη του τη ζωή. Οπωσδήποτε το πνεύμα του Απ. Παύλου διαπερνά όλο το έργο του, αλλά η αφετηρία του παραμένει ο Ιησούς των Συνοπτικών Ευαγγελίων[41].

(συνεχίζεται)

Gesamtausgabe, που είναι περισσότερο γνωστή ως έκδοση της Βαϊμάρης, **Weimarer Ausgabe (WA)**. Η προσπάθεια άρχισε το έτος 1883, στην 400η επέτειο της γεννήσεως του Λουθήρου και ολοκληρώθηκε το έτος 2009. Περιλαμβάνει 121 τόμους και περίπου 80.000 σελίδες.

[35] Pless, **Martin Luther, Preacher of the Cross**, p. 92sqq.

[36] Πρόκειται για τη γνωστή «ανώτερη ομιλία», σε αντιδιαστολή με την «κατώτερη» που σχολιάζει όλο το κείμενο, βλέπε Ι. Φουντούλη, **Ομιλητική**, Θεσσαλονίκη 1998, σελ. 174-188.

[37] Το κήρυγμα του λόγου του Θεού είναι ο Λόγος του Θεού.

[38] WA 10/111,361, Fred Meuser, **Luther as preacher of the Word of God**, *The Cambridge Companion to Martin Luther*, Edited by Donald K. McKim, Cambridge University Press, 2003 p. 138.

[39] WA 24, p. 170. Patrick Ferry, **Martin Luther on Preaching**, *Concordia Theological Quartely*, Vol. 54, Number 4, October 1990, p. 270.

[40] WA 24, p. 109. Patrick Ferry, **Martin Luther on Preaching**, p. 271.

[41] Meuser, **Luther**, p. 138.